

משרד החינוך
המינהל למדע ולטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת אמוניות העיצוב

היבטים בתולדות העיצוב (בתקופה המודרנית)

כיתות י"א-י"ב (2 יח"ל)

תכנית לימודים במקצוע
חלק שני

מהדורת ניסוי תשנ"ט 1998-9	רמת הלימודים א'-ב'	סמל המקצוע 20.10
------------------------------	-----------------------	---------------------

פרק א': מבוא

נושאים	יצירות חובה
א'1. העיצוב כפעילות, כתהליך, כמוצר, כמערכת תחומים, כמקצוע. א. המונח עיצוב- מהו. ב. מהם תחומי העיצוב (מוצר, גרפי, אדריכלי, סביבתי וכד' [רב-תחומיות]). ג. אילו גורמים משפיעים על העיצוב (טכנולוגיה, חומרים, חברה, פוליטיקה, אקולוגיה, כלכלה וכד'). ד. מהו מקצוע העיצוב. מה תפקיד המעצב. ה. אילו שיקולים מנחים את המעצב (קהל יעד, יעילות, צורכי השוק, תפקוד, בטיחות, חומרים, אסתטיקה, איכות הסביבה, הנדסת אנוש וכד', או שיקולים הפוכים: אי התחשבות מכוונת בגורמים, אלא דווקא ניתוק האובייקט משימושיותו והפיכתו למוצר לאו דווקא נצרך). ו. תהליך העיצוב - מרעיון למוצר מוגמר.	לבחירה מתוך מאגר השיקופיות למשל: <u>לסעיף א':</u> (1) אבני צור מעובדות. (2) עיטור על כד חרס פלישתי. (3) קערה ארטינית מקפואה <u>לסעיף ה':</u> (4) התפתחות בקבוקי "קוקה קולה" <u>לסעיף ו':</u> (5) מרצ'לו ניצולי, מודל ומכונת תפירה "מירבלה"
דרכי הוראה לפרק א'1	
	הצעות לתרגילים: 1. כל תלמיד יביא לכיתה מוצר שבו הוא משתמש, או שכל התלמידים יביאו מוצר מסוים, למשל בקבוק. בכיתה ייערך דיון וניתוח על השיקולים שהנחו את המעצב בעיצוב המוצר. ניתן לתת תרגיל זה גם כעבודת בית להגשה. 2. כל תלמיד יאתר מעיתונים או שבועונים חמישה מבין עזרי תקשורת אישיים ומשרדיים, עזרי מטבח או מוצרי פנאי, וינתח אותם על-פי שיקולי העיצוב: תפקיד, ארגונומיה, עלות, חומרים, בטיחות, קהל יעד, איכות סביבה, אסתטיקה. אחד מבין חמשת המוצרים ייבחר כמייצג שיקולים הפוכים מהנ"ל.
	א'2. במה עוסק מקצוע תולדות העיצוב? א. בהתפתחות החפצים והמוצרים מעשה ידי אדם לאורך התקופה ולאורן. ב. בהשפעות גומלין בין העיצוב לגורמי הטכנולוגיה, המכללה, החברה, הפוליטיקה, רוח התקופה וכד', לאור כל תקופה. ג. במשמעויות של חפצים ומוצרים עבור המשתמשים במהלך תקופות שונות ומקומות שונים.

נושאים	יצירות חובה
ד. במעצבים לאורך התקופות. ה. בגישות שונות להבנת העיצוב - גישה פורמליסטית-תפקודית - גישה נסיבתית-חברתית - גישה סמלית-משדרת	לבחירה מתוך מאגר השיקופיות למשל: לגישה פורמליסטית תפקודית- (227) מיס ואן דה רוהה, כורסת ברצלונה (413) ג'ו פונטי, כסא "סופר לג'רה" לגישה נסיבתית חברתית- (346) אופנת יוטיליטי, אנגליה (195) אל ליסיצקי, דוכן דרשה ללנין לגישה סמלית משדרת- (6) גואידו גמבונה, כד חרס מעוטר (7) שני מאוורי "וורטיצה" (8) סלבדור דאלי, ספת מיי וסט (9) טלפון "סנופי" (10) עטים כדוריים מעוצבים כירקות
דרכי הוראה לפרק א'2	
	הצעה לתרגיל: התלמיד יאתר שלוש דוגמאות מעיתונים יומיים או שבועונים, למוצרים שניתן להבינם על-פי הגישות שעליהן למד פרק: הפורמליסטית-תפקודית, הנסיבתית-חברתית והסמלית-משדרת, ויסביר וינתח את המוצרים בכתב על מוצרים עכשוויים מסביבתו של התלמיד. הערה מתודית: את פרק א'- מבוא, יש ללמד באופן כללי ביותר, בשני שיעורים.

פרק ב': השפעת התפתחות הטכנולוגיה והתעשייה על העיצוב

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ב'1. המהפכה התעשייתית - המעבר מהמלאכה לתעשייה בבריטניה - הנסיבות והגורמים שהובילו למהפכה התעשייתית ותוצאותיה. - יישומם של טכנולוגיות ותהליכי ייצור מהפכניים באנגליה במאות השמונה עשרה והתשע - עשרה.	ג'ושייה וודג'וד - קרמיקה מתיו בולטון - כלי מתכת תומס צ'יפנדייל - ריהוט תומס פריצ'ארד - אדריכלות	(16) וודג'וד, כלי נוי בטכניקה היושפה (17) וודג'וד, קרמיקת המלכה (18) כסאות צ'יפנדייל (19) מטוויות בשרסבורי (20) מחסנים בגלזגו (23) תחנת רכבת בלונדון (24) מוזיאון "אורסיי" בפריס (22) פקסטון-ארמון הבדולח (28) אקדח "קולט" (30) פרוק 3 מכונות קדילק (31) פס ייצור במפעלי פורד (33) שלב ההרכבה הסופי של פורד מודל T
ב'2. הייצור והצריכה ההמוניים ב"שיטה האמריקנית" - הנסיבות המיוחדות להתפתחות התעשייה בארה"ב - גורמים היסטוריים וחברתיים. - הסטנדרטיזציה והייצור בשיטת הסרט הנע (האחדה, מכונות מתמחות, שיטת טיילור). - שיטות השיווק לצריכה המונית.		
דרכי הוראה לפרק ב'1,2		
הצעות להמחשת נושאי הפרק: 1. הקרנת סרט של האוניברסיטה הפתוחה על ג'ושייה וודג'וד. 2. הקרנת חלקים מסרטו של צ'ארלי צ'אפלין: "זמנים מודרניים". 3. הקרנת סרטו של פריץ לאנג "מטרופוליס".		

נושאים	יצירות חובה
ב'3. חידושים והמצאות - ייצור, שימוש והשלכות על העיצוב (עד ראשית המאה העשרים). שרשרת המצאות עד ראשית המאה העשרים, השפעותיהן והתמודדות עם שאלות עיצוביות: - החשמל - ההמצאות בתחבורה: הקטר, האופניים, המכונית המטוס. - עזרי הבית החדשים: מטבחים, אמצעי בישול, מכונת התפירה, מוצרי חשמל ביתיים. (שואבי אבק, מקררים, מכונות כביסה). - מיכון משרדי: מכונת הכתיבה, מכונת השכפול, הטלפון. - מוצרי פנאי: המצלמה, הגרמופון, הרדיו.	(36) התפתחות הקטר משנת 1812 ועד 1873 (42) גוטליב ואדולף בנץ "כרכרה ללא סוסים". (46) (44) (43) התפתחות מכונות פורד: 1903, 1908, 1922, 1932. (57) מרכזיית טלפונים.
הדיון בהמצאות אלה יהיה לאור ההיבטים הבאים: - סקירה היסטורית - התפתחותית של השינויים הטכנולוגיים. - החידושים הטכנולוגיים כמענה לצרכים חברתיים, כלכליים, תרבות הפנאי. - החידושים הטכנולוגיים והשלכותיהם על העיצוב וההתנהגות. - השפעותיהם על חיי היום-יום ותפיסת המציאות. - התמודדות המעצב בתהליך העיצוב עם חומרים, טכנולוגיות ושיקולים תפקודיים, ארגומיים ואסתטיים.	(58) התפתחות הטלפון משנת 1900 ועד 1937. (66) התפתחות הרדיו (ג'קופון) משנת 1925. (67) התפתחות הרדיו (טלפוןקן).
דרכי הוראה לפרק ב'3	
הערות מתודיות: 1. "חידושים והמצאות" יש ללמד בקיצור 2. ניתן לחזור שוב על הוראת הגישות השונות לעיצוב (תפקודי-פורמליסטי, נסיבתי-חברתי, סמלי-משדר), תוך כדי הצגת החידושים והתפתחותם.	
דרכי הוראה לפרק ב'1, 2, 3	
מסגרת הדיון: יחסי גומלין בין עיצוב, טכנולוגיה ותעשייה סוגיות לדיון: העיצוב כביטוי לייצור ולצריכה המוניים - בחינת הקשר ההדוק בין העיצוב לתעשייה:	

- מה הם ההבדלים בתהליכי עיצוב מוצרים בייצור תעשייתי בין אנגליה לארצות הברית?
- במה שונים תהליכי עיצוב מוצרים בתעשייה מתהליכי עיצוב מוצרים בשיטות של מלאכה עד המהפכה התעשייתית?

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ב.4 השפעות המהפכה התעשייתית על גישות בתחום העיצוב בבריטניה א. המאמצים לקידום העיצוב התעשייתי באנגליה במאה התשע-עשרה. ב. תנועת ה"ארטס אנד קרפטס" והיקף השפעתה - עקרונותיהם של פוג'ין, רסקין, ויליאם מוריס.	אידאולוגים: אוון ג'ונס, הנרי קול אידיאולוגים: ויליאם מוריס, ג'ון רסקין, א.ו.נ. פוג'ין צ'רלס בארי - אדריכלות א.ו.נ. פוג'ין - עיצוב ואדריכלות ויליאם מוריס - עיצוב כולל פיליפ ווב - אדריכלות	(70) כלים מעוטרים מתערכות "ארמון הבדולח" (69) ריהוט מעוטר מתערכות "ארמון הבדולח" (73) בארי, בתי הפרלמנט בלונדון (74) ווב, הבית האדום (77) מוריס, דו מושב (76) מוריס, דגם לאריחים ושטיחי קיר (78) מוריס, דף קטלוג לכסאות
ג. פריחת הגילדות והסדנאות באנגליה ברבע האחרון של המאה התשע-עשרה. - מסחור ופשרה בעקרונות תנועת ה"ארטס אנד קרפטס"	צ'ארלס אשבי ("גילדת הנדיקראפט" - מלאכת יד) - עיצוב ואדריכלות ארתור מק'מורדו ("גילדת המאה") - גרפיקה ואדריכלות כריסטופר דרסר - כלים	(80) אשבי, טס כסף לפירות (82) דרסר, קנקן זכוכית (83) דרסר, קומקום לתי

פרק ג': התגבשות התפיסות החזותיות בעיצוב עד מלחמת העולם השנייה (יחסי גומלין בין אמנות, עיטור ותעשייה)

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ג'1. ה"אר-נובו" (ART NOUVEAU) לשלוחותיו - סגנון האר-נובו כשפה חזותית חדשה וסוחפת. - מילון הצורות ומקורות ההשראה. - השפעת האמנות הגותית והרוקוקו. - השפעת האר-נובו על טולוז לוטרק, אדוארד מונק, גוסטב קלימט. המגמה האורגנית הביטויים ה"נועזים" - צרפת, בלגיה, ספרד.	אנגליה - אוברי בירדסלי - גרפיקה ואיור צרפת - אלפונס מוחה - גרפיקה אנה לאליק - תכשיטים ראול לארש - זכוכית אמיל גאלה - זכוכית וקרמיקה ג'רג' דה-פר - ריהוט הקטור גימאר - אדריכלות, ריהוט רחוב. בלגיה - הנרי-ואן-דר-וולדה - גרפיקה, עיצוב אריגים, ריהוט ויקטור הורטה - אדריכלות, עיצוב כולל פול הנקר - עבודות זכוכית (זיגוג קישוטים) ספרד - אנטוניו גאודי - אדריכלות, עיצוב כולל	(85) (84) מקורות השראה מהטבע ומהתרבות (89) מקמורדו, כסא (86) בירדסלי, כרזת פרסומת לכתב עת (86) הנס כריסטיאן, כרזה (88) טולוז לוטרק, לה דיוואן ז'אפונה (90) אופנת ליברטי (92) מוחה, כרזה לסיגריה (91) מוחה, כרזות להצגה (93) לארש, כן למנורה (94) לאליק, תליון אמאיל (97) גאלה, כלי זכוכית (101) (100) גימאר, כניסה למטרו (104) אופנת אר-נובו (111) ואן-דר-וולדה, כרזה לטרופן (105) הורטה, בית הבארן ואן אוטפלדה (107) הורטה, בית סולווי (108) הורטה, בית העם בבריסל (113) גאודי, קאזה מילה (115) גאודי, קאזה באטלו (119) (117) גאודי, סגרדה פמיליה

(123) טיפני, אגרטל זכוכית (125) טיפני, מנורות (128) מקינטוש, בית וינדהיל (129) מקינטוש, כסא ושולחן מבית וינדהיל (130) מקינטוש, בית התה ווילו (133) מקינטוש, כסא מבית התה בארג'יל (135) מקינטוש, כסא מעץ דובדבן (136) מקינטוש, מזנון עץ (140) אולברייך, שעון קיר (146) (141) מוזר, מזנון עץ; לוח שנה (143) טונה, כסא (145) רולר, כרזה לתערוכת סצסיון (148) הופמן, ארמון סטוקלה (150) (144) קלימט, כרזה לתערוכה סצסיון ועיצוב פנים	ארה"ב - לואיס קומפורטי טיפני - זכוכית סקוטלנד - צ'ארלס רני מקינטוש - אדריכלות, עיצוב כולל אוסטריה - יוזף מריה אולברייך - עיצוב, אדריכלות מיכאל טונה - ריהוט קולומן מוזר - גרפיקה אלפרד רולר - גרפיקה יוזף הופמן - כלים, אדריכלות גוסטב קלימט - ציור מתילדה פלוגל - אופנה גרמניה - אוגוסט אנדל - עיצוב אדריכלי	המגמה הסכמתית הביטויים ה"מאופקים" - סקוטלנד, אוסטריה, גרמניה הסצסיון - "הוורקשטאט הווינאי": קואופרטיב אמנים ומעצבים שפעל על פי הגילדה של אשבי מתנועת "ארטס אנד קרפטס"
(152) אייפל, המגדל בפריס (155) ברנהם ורוט, בנין מונדנוק, שיקאגו (156) סאליבן, כלבו קארטון (159) פרה, בניין בפריס	אנגליה - ג'וזף פאקסטון צרפת - גוסטב אייפל גוסטב פרה ארה"ב ("אסכולת שיקאגו") - לואיס סאליבן	ג'2. החיפוש אחר שפה חזותית כוללת התואמת את העולם המודרני יחסי גומלין בין ארכיטקטים (כגון: פרה, אייפל, סאליבן), מהנדסים, מעצבים ואמנים

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ג'3. "האסתטיקה של המכונה" - ביטוי המודרניזם בין שתי מלחמות עולם האידיאלים האסתטיים והרעיוניים ומקורות ההשראה. מוקדי הצמיחה של ביטויי המודרניזם באירופה וקשרי הגומלין ביניהם: - זרמי אוונגרד בולטים באמנות: קוביזם, פוטוריזם, אורפיזם (סוניה דלוניי), מונדריאן וה"ניאופלסטיציזם". - ניצני חידושים באדריכלות: סנט'אליה (הקשר לפוטוריזם), פרנק לויד רייט. מגמות בעיצוב הגרמני: לוס, גרופיוס, בהרנס. ארגון ה"וורקבונד" הגרמני (Deutscher Werkbund). - הנסיבות והגורמים לייסודו. - מטרותיו, אופי פעולותיו, המעצבים והאדריכלים הקשורים בו ("מעצב הבית"). - חשיבותו והיקף השפעתו - בבריטניה, באוסטריה, בארצות סקנדינביה. מרכזי עיצוב: - השפעת המופשט הגיאומטרי באמנות על העיצוב והאדריכלות. - הולנד: תנועת ה"דה-סטיל", מונדריאן ו"ניאו-פלסטיציזם". ברית-המועצות: סופרמטיזם, קונסטרוקטיביזם.	איטליה - אנטוניו סנטאליה - אדריכלות ארה"ב - פרנק לויד רייט - אדריכלות, עיצוב פנים, ריהוט אדולף לוס - אדריכלות אידאולוג: הרמן מוטזיוס מעצבים ואדריכלים שפעלו בתערוכות שארגן ה"וורקבונד": פטר בהרנס "מעצב בית" - אדריכלות וולטר גרופיוס - אדריכלות מיס ואן דה רוהה - ריהוט ואדריכלות חריט ריטפלד תיאו ואן-דוסבורג יעקובוס אוד { עיצוב כולל וולדימיר טאטלין - פיסול והנדסה אלכסנדר רודשנקו - ריהוט	יצירות ממאגר המאה ה-20 (161) סנט'אליה, רישום אוטופי (163) רייט, בית רובי (166) (165) רייט, בית קאופמן (169) לוס, בית שטיינר (173) בהרנס, בניין הטורבינות של AEG (174) בהרנס, מוצרי חשמל (175) גרופיוס ומאיר, בניין ביח"ר "פאגוס" (176) גרופיוס, מודל ביח"ר לתערוכת "וורקבונד" (178) מונדריאן ואוד, קומפוזיציה ניאופלסטית ותכנית קרקע. (179) קפה מסעדה דה אוני (180) ואן דוסבורג, דף הצעות לאדריכלות (181) ריטפלד, כסא אדום כחול צהוב (185) ריטפלד, מנורה תלויה (186) איב סאן לורן, שמלה (187) מלביץ, ציור סופרימטיסטי; צ'סניק, כלים מעוטרים

(188) מלביץ', צלחות בעיטור סופרימטיסטי (190) מלביץ', קנקן וספל (191) ליסיצקי, כרזה "הכה את הלבנים" (193) דף עיצובים קונסטרוקטיביסטי (194) טאטלין, מונומנט לאינטרציונל (195) ליסיצקי, דוכן דרשה ללנין	קאזימיר מאלביץ' - ציור ורה סטפנובה - פיסול ועיצוב איליה צ'סניק - עיצוב	
(196) פיינינגר, כרזה לפתיחת הבאוהאוס (197) גרופיוס, פנים חדר ההנהלה (198) הירשפלד, סדנת צבע (199) ראנץ', סדנת אריגה (202) שמידט, כרזה מסכמת ונייר מכתבים; גרופיוס, סל לניירות (201) מוהולי-נוג', נייר מכתבים (204) ברנדל, שולחן מתקפל (203) ברוייר, כסא ואסילי (205) ברוייר, שולחנות לעבודה (208) ברנדט, מנורת שולחן ותקרה. (207) וגנפלד, מנורת שולחן (210) ברנדט, מערכת כלים לתה (213) אלברס, ספל לתה (212) גרופיוס, מערכת כלים לתה (214) וגנפלד, מערכת כלי זכוכית (215) וגנפלד, מערכת כלי אחסון (216) גרופיוס, בניין הבאוהאוס (218) קונסמולר, מעונות הסטודנטים (221) ואן-דה-רוהה, פרוייקט וייסנהוף	מורים בסדנאות וולטר גרופיוס (גרמניה) האנס מאייר (שווייץ) לודוויג מיס ואן-דר-רוהה (גרמניה) ליונל פיינינגר (ארה"ב) - ציור, עיצוב גרפי ואסילי קנדינסקי (רוסיה) - ציור פול קליי (שווייץ) - ציור יוהנס איטן (אוסטריה) - ציור, פיסול אוסקר שלמר (גרמניה) - ציור, תפאורה לסלו מוהולי-נוג' (הונגריה) - ציור, צילום, טיפוגרפיה, תפאורה, פיסול קינטי מרסל ברויר (הונגריה) - אדריכלות, עיצוב רהיטים יוסף שמידט (גרמניה) - עיצוב יוזף אלברט (גרמניה) - ציור מריאן ברנדט (גרמניה) - עיצוב אריק ברנדל (גרמניה) - עיצוב גרהארד מרקס (גרמניה) - פיסול, קדרות	גרמניה ה"באוהאוס" מנהלים תקופה I - ויימר 1919-1925 וולטר גרופיוס תקופה II - דסאו 1925-1932 1925-1928 וולטר גרופיוס 1930-1932 לודוויג מיס ואן-דה-רוהה 1932-1933 לודוויג מיס ואן-דה-רוהה תקופה III - ברלין

(222) ואנדר-רוהה, כסא לפרוייקט וייסנהוף (225) ואן דה-רוהה, ביתן ברצלונה (227) ואן-דה-רוהה, כורסת ברצלונה (229) (229) לה-קורבוזייה, ביתן הרוח החדשה (230) לה-קורבוזייה, כורסת עור (231) לה-קורבוזייה ושרלוט פריאן, כסא נוח (232) לה-קורבוזייה, וילה סבואה (238) קוקו שאנל, חליפה	קאזימיר מאלביץ' (רוסיה) - ציור תיאו ואן-דוסבורג (הולנד) -אדריכלות, עיצוב לה קורבוזייה ואוזנפאן - בניינים וריהוט קוקו שאנל - אופנה איליין גריי - עיצוב פנים	- צרפת: פוריזם - אנגליה
--	--	---------------------------------------

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ג'4. סגנון ה"אר דקו" (ART DECO) והטעם הפופולרי מאפיינים צורניים ומקורות ההשראה. השפעת האמנות המודרנית על העיצוב: קוביזם ומופשט גיאומטרי. ביטויי האר-דקו	צרפת - ז'אק רוהלמן ריהוט וכלי בית { - ז'אק דונאן - רנה הרבסט - ז'אלו - פול פוארה - אופנה - סוניה דילוויי אנגליה - "קבוצת אומגה" ופול ברנדט - ריהוט ארה"ב - רמבו ז'ילבר - פול תיאודור פרנקל - ויליאם ואן הילן { - קרוס וקרוס { ועיצוב פנים	(246) (245) מקורות השראה ממצרים ומהבלט הרוסי (247) רוהלמן, ארון פינה (248) רוהלמן, כורסא וארון (250) דונאן, מחיצה מצופה לכה (251) ז'אלו, מחיצה ושולחן (252) הרבסט, שולחן איפור (254) ברנדט, נרתיק לסיגריות (255) אמנדורלה, בקבוק בושם (259) דלוויי, אופנה (262) ואן-אלן, בניין קרייזלר (266) בניין דיילי אקספרס (267) בניין RCA; מצית "קוקטייל" (268) טיג, מצלמת קודאק
ג'5. סגנון ה"קו הזורם" (STREAMLINE, STREAMFORM) בארה"ב המקורות לצורה האווירודינמית וההידרודינמית (טיפה, דגרים וציפורים) ויישומה בגופים ובחפצים ניידים וניחים: תחבורה, מיכשור ביתי ומשרדי. הזיקה בין סגנון הקו הזורם לבין המעצבים היועצים. "המעצב היועץ" בארצות הברית (המקבל הזמנות מהתעשייה, אינו קשור לחברה מסוימת). - הגורמים הכלכליים והחברתיים לצמיחתו של המעצב-היועץ בתחילת שנות השלושים. - המעצבים-היועצים, גישותיהם, ודרך פעולתם.	ארל הארלי - מכוניות וולטר דארווין טיג - עיצוב אורלו הלר - מכשור משרדי ריימונד לווי - כרזות ומכשור ביתי נורמן בל-גדס - עיצוב	(274) (273) מקורות השראה (276) טיג, קטר בצורת טורפדו (277) פולר, מכונית דיימקסין (280) מכוניות מארה"ב, צ'כיה ואיטליה (279) הארלי, שברולט GM 1932 (278) התפתחות המכונית מסיטרואן (281) כרזת פרסומת לקדילק (283) הלר, מהדק סיכות (286) לווי, מקרר ג'נרל אלקטריק (287) לווי, מתקן קוקה קולה (289) לווי, מטבח

אדריכלות הקו הזורם	פרנק לויד רייט - אדריכלות	(284) בל גדס, תנור כיריים (294) (293) רייט, ביח"ר ג'ונסון (295) רייט, מוזיאון גוגנהיים
--------------------	---------------------------	--

דרכי הוראה כלליות לפרק ג'

מסגרת הדיון: סגנון אוניברסלי ורוח התקופה

סוגיות לדיון:

- א. מהו הקשר בין זהות צורנית לרוח התקופה בתפיסות החזותיות של העיצוב עד מלחה"ע ה-II.
- ב. מהי הזיקה בין מילון צורות למקורות ההשראה שלו בתפיסות החזותיות של העיצוב עד מלחה"ע ה-II.
- ג. מה בין סגנון אוניברסלי ופרשנויות מקומיות שלו בתפיסות החזותיות של העיצוב עד מלחה"ע ה-II.
- ג. האם קיים סגנון אוניברסלי המאפיין את רוח תקופתנו (סוף המאה העשרים)
- ד. האם קיים סגנון אוניברסלי ופרשנויות המאפיין את רוח תקופתנו (סוף המאה העשרים).
- ה. עיטור ושיליתו - אנטי היסטוריציזם, אנטי אקלקטיציזם.
- ו. השפעות הדדיות בין התפיסות החזותיות הנ"ל.
- ז. מה בין עיצוב עילית ועיצוב פופולרי, "הגבוה" ו"הנמוך".
- ח. מהו עיצוב כולל (TOTAL DESIGN).
- ט. השוואה בין מסגרות עבודה שונות של מעצבים: מעצב בית, מעצב יועץ, מעצב עצמאי, קבוצות מעצבים.
- י. כיצד השפיעו המסגרות השונות על מעמדו של המעצב?

הצעה להמחשת הפרק:

הקרנת קטעים מסרטו של וודי אלן "ימי הרדיו" ומסרטו של ג'ורג' לוקאס "אמריקן גרפיטי".

הצעות לתרגילים:

1. איתור בעיתונים יומיים או שבועונים שלושה מוצרים שונים שסגנונם אופייני לתקופתנו. נימוק הבחירה ותיאור הסגנון.
2. איתור בעיתונים יומיים או שבועונים שני מוצרים זהים (למשל שני כלים או שני פריטי ריהוט או מוצרי חשמל), שכל אחד מהם מייצג גישה עיצובית שונה: האחת שיש בה עיטוריות והשנייה -

הנמנעת מכל עיטור. ניתוח כל מוצר וגישתו (מקור השראה, מידת הקשר בין העיטור לתפקוד).

3. איתור בעיתונים יומיים או בשבועונים שני מוצרים זהים, האחד שעוצב בהשראת עיצוב עילית - "גבוה", והאחר בהשראת הטעם הפופולרי - "הנמוך". בניתוח יצוין קהל היעד שאליו מכוון כל מוצר, מקור ההשראה והשיקולים בבחירת החומרים, הצבעים והצורות לכל מוצר.

פרק ד': עיצוב, משטרים ופוליטיקה

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ד'1. השפעת המשטרים על העיצוב (גורמים כלכליים ואידאולוגיים) העיצוב, מסגרותיו וביטוייו במשטרים משלהי המאה השבע עשרה ועד המאה התשע-עשרה בחינת הקשר בין הסגנון ומקורות ההשראה לבין התדמית הפוליטית. אדריכלות ועיצוב בבארוק וברוקוקו הצרפתי. עקרונות הסגנון הניאו קלאסי באמנות. - אדריכלות, עיצוב פנים, ריהוט ואופנה בקיסרות נפוליאון: "סגנון הקיסרות". - אדריכלות בשלטון מלוכני (גרמניה, איטליה, צרפת). - אדריכלות בשלטון פרלמנטרי דמוקרטי (אנגליה, ארצות הברית) העיצוב, מסגרותיו וביטוייו במשטרים לאחר מלחמת העולם הראשונה - עיצוב בתנאי כלכלה סגורה ומתבדלת - משטרים טוטליטריים: גרמניה, איטליה. - ברית המועצות: - אדריכלות פשיסטית - כרזות תעמולה	צרפת- שארל לה ברון - ציור וניהול מפעל "גובלין" { לואי לה וו { אדריכלות ג'ול מנסר פריס- ז'אן פרנסואה שאלגרן - אדריכלות פריס - ז'אק לואי דוד { אופנה שארל פרסייה { ועיצוב פייר ליאונרד פנים פונטיין ברלין - קארל לאנגהס { רומא - ג'וספה סקוני { לונדון - צ'ארלס בארי { אוגוסטוס פוג'ין { וושינגטון-ויליאם תורנטון { תומאס ג'פרסון אדריכלות איטליה - אדריכלות, פיסול, כרזות גרמניה - אלברכט שפאר - אדריכלות,	(296) לה ברון, שטיח גובלין (298) (297) לה וו ומנסר, ארמון ורסאי (301) ספה תלת מושבית, לואי 15 (302) ספה תלת מושבית, לואי 16 (304) שאלגרן, שער הניצחון, פריס (305) מיטת יום בסגנון אמפיר (306) דוד, מאדם רקמייה (307) אנגר, מדמואזל ריבייר (308) לנגהס, שער ברנדבורג, ברלין (309) סקוני, המונומנט לויטוריו עימנואל, רומא (310) בארי ופוג'ין, בתי הפרלמנט, לונדון (313) (311) תורנטון וג'פרסון, הבית הלבן והקפיטול, וושינגטון (317) פרמוליני, כרזת החולצות השחורות (318) בניין המהפכה הפשיסטית,

רומא	פיסול	- ריאליזם סוציאליסטי וניאוקלאסיציזם באמנות.
יצירות חובה	שמות מעצבים ותחומיהם	נושאים
	פרדיננד פורשה - מכונית	(321) שפאר, הביתן הגרמני בתערוכת 1937, פריס (322) שפאר, הכיפה של ברלין (323) שפאר, האיצטדיון (326) כרזת תעמולה נגד אולימפיאדת ברלין (328) פורשה, מכונית פולקסווגן (66) רדיו העם VE 301
ניתן לחזור על: (194) טאטלין, המונומנט לאינטרציונל (195) ליסיצקי, דוכן דרשה ללנין (330) רודשנקו, כרזות בזכות המהפכה (331) ויצ'גנזין, צלחת בדגם הפטיש והמגל (339) ורה מוכינה, פזל לתערוכה בפריס (340) הביתן הסובייטי בתערוכת 1937, פריס	רוסיה - ולדימיר טאטלין - הנדסה אלי ליסיצקי - הנדסה, כרזות, עיטור כלים קזימיר מלביץ' - עיטור כלים ורה מוכינה - פיסול	
(341) טנק ורכב משוריין (342) ג'יפ וויליס (345) ריהוט "יוטיליטי" (346) אופנת "יוטיליטי" (347) "שעון טנק" (348) מכונית לנדרובר (349) משחק דמוי טיל	אנגליה - רוברט קאטלר, אדווין קלינץ - ריהוט ואופנה גורדון ראסל - כרזות צרפת - לואי קרטייה - עיצוב	ד'2. עיצוב בעת מלחמה (שתי מלחמות העולם) ובהשפעת המלחמה בעת שלום תעשיית הנשק - עיצוב כלי הלוחמה העיצוב בעורף: - תעמולת מלחמה בכרזות ובתקשורת - הסתגלות למחסור - "Utility" בלבוש ובריהוט השפעות העיצוב הצבאי על העיצוב בעתות שלום דרכי הוראה כלליות לפרק ד'
מסגרת הדיון: אחריות המעצב למוצר, למשתמש ולסביבתו. סוגיות לדיון: א. הזיקה בין עיצוב לפוליטיקה - הקשר המורכב (שאינו תמיד ישיר) בין סגנון, למשטר		

- ולאידיאולוגיה פוליטית (כרזות, פיסול ואדריכלות)
במסגרת של משטר מלוכני, טוטליטרי, דמוקרטי
(ניאוקלסיציזם וריאליזם סוציאליסטי).
- אחריות אתית ופוליטית של המעצב (למשל עיצוב נשק
וכרזות).
- תעמולה פוליטית כמקדמה אידיאולוגית - כרזות, אביזרים,
עלונים, שידורים בתקשורת (רדיו, טלוויזיה ועיתונות).
ב. "אסתטיקה של אימה" בתרבויות שונות: (צבעי מלחמה, כלי
נשק מעוטרים, גלדיאטורים, שריונות אבירים וכדומה).

הצעה לתרגיל:

ניתוח אמצעי תעמולה, כגון: תשדיר רדיו או טלוויזיה, כרזה,
מודעה, אביזר וכדומה.
הסברת האמצעים שבהם השתמש המעצב להעברת המסר
(צבעים, צורות, סוגי כתב, תכנים) והתייחסות למידת אחריותו של
המעצב למסר התעמולה.

פרק ה': התגבשותם של מרכזי עיצוב החל משנות החמישים

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
הווצרותם של תווי עיצוב לאומיים כלכליים ותרבותיים נתונים ובתקופות משתנות בהתאם לתהליכים בכל ארץ. ה'1. ארצות הברית השפעת מלחמת העולם השניה ותוצאותיה על העיתוב בארצות הברית. "העיצוב האורגני" ומושג "העיצוב הטוב" (השפעת המודרניזם האנגלי והגרמני - באוהאוס) מודרניזם אמריקני - "סגנון המנכל" ותפוצתו. תרבות השפע והתקשורת אמנות הפופ (וורהול) ואמנות האופ (פופארט ואופארט) והשפעתן על העיצוב.	ארל הארלי - מכוניות ארמונד לווי - מעצב כולל וולטר דרווין טיג - מטוס ארל טופר - עיצוב הרמן מילר צ'ארלס אימס { ריהוט ג'ורג' נלסון הרי ברטויה איסאמו נוגוצ'י ארו סאריין { מיס-ואן-דר-רוהה ריהוט ואדריכלות אליוט נויס - ריהוט ועיצוב מילטון גלייזר - גרפיקה	(351) הארלי, קאדילק (352) לווי, מקרר ווסטינגהאוס (356) נוגוצ', שולחן (365) (369) (359) (357) אימס, פנים סלון, כסא DAR, מושבים רתומים, ארון (370) כורסת טלוויזיה והדום. (358) סאריין, כסא "רחם" וכסא "טוליפ". (361) (360) ברטויה, "כסא טוליפ", כורסאות תיל (360) נלסון, ספה מודולרית (367) רובין דיי, כסאות נערמים (372) ואן-דר-רוהה, בניין סיגראם (382) מילטון גלייזר, כרזה לאלבום בוב דילן. (383) שארפ, עטיפה לתקליט "קצפת"
ה'2. אנגליה עיצוב בתקופת השיקום השפעת הסוריאליזם הביומורפי (ארפ, מירו, מור) על העיצוב. תרבות הנעורים ובשורת הפופ, "הקבוצה העצמאית" וג'ורג' המילטון. השפעת הפופ האמריקני ויישומו בעיצוב ובאופנה.	ארנסט רייס - ריהוט אדוארד מילס - עיצוב פנים ג'ורג' נלסון - ריהוט ועיצוב פיטר מרדוק - ריהוט פול קלארק - מרי קוואנט - אופנה אלן ג'ונס - ריהוט מילטון גלייזר - גרפיקה	(390) רייס, כסאות אנטילופ, מילס, מסך מולקולות (392) (391) נלסון, שעון מולקולות, מנשא לעיתונים וכסא מרשמלו (396) כרזה לצוללת צהובה (397) עיצובי פופ - אריזות, אופנה, ציורי קיר (398) מרדוק - כסא מתקפל מנייר

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ה'3. איטליה העיצוב בתקופת השיקום - שנות החמישים העיצוב הסולידי היוקרתי ("טכנו שיק") והעיצוב הקונפורמיסטי - שיתוף פעולה בין חברות ומעצבים - שנות השישים העיצוב הרדיקלי (המחאתי) והתפתחותן של הקבוצות "ארכיזם" ו"אלכימיה". השפעת הפופ האמריקני - משנות השישים ואילך.	ג'ו פונטי מרצ'לו ניצולי קוראדינו ד'אסקניו { עיצוב קרלו מולינו מריו בליני ויקו מגיסטרטי ג'אנקרלו פיירטי מארקו זאנוסו ריצ'ארד סאפר אטורה סוטסאס אקילה קסטיליוני { ריהוט { חפצים { חפצים	(399) קואונט - אופנת מיני (401) מכנסוני - אופנה (402) פייר קארדין, אופנה עתידנית (378) אלן ג'ונס, קולב בדמו סקסיסטי (413) (408) (407) פונטי, מכונת אספרסו, אסלה, כסא סופר לג'רה (408) ניצולי, מכונות חישוב, תפירה (409) ד'אסקניו, קטנוע "ווספה" (412) מולינו, שולחן סלוני (414) פיירטי, כסא מתקפל (415) מגיסטרטי, כסא "סלנה" (416) בליני, כסא מונית (418) קסטלי, שרפרפים לבאר (429) (427) (426) סוטסאס, מחיצות וכסא ל"אוליבטי", מכונת כתיבה "ולנטיין" (423) (419) קסטיליוני, מנורת "ארקו", מערכת סטריאו (425) (424) (421) זאנוסו וסאפר, רדיו מתקפל, טלוויזיה "דוני" וטלוויזיה שחורה (432) רהיטים לגן (433) כלי פלסטיק כחיקוי לשיש (435) פיורי, ארון שקוף לתצוגת בגדים

	אקילה ופיירג'אקומו- קסטיליוני ג'ו קולומבו ליאונרדו פיורי גאטנו פשה פיירו ג'ילורי מעצבים עצמאיים	(417) קולומבו, כסא מסור (436) מגיסטרטי, כורסת "סינבד" (446) (438) (437) קסטיליוני, כסא טרקטור, כסא אופניים, מנורת נחש (440) (439) פשה, כסאות 4P וכסא "דונה" (441) דה פה, כסאות נח "כפפות איגרוף" (442) לומצו, ד'אורבינו, דה פה, כורסת בייסבול וספה מתנפחת
	גאטי, תיאודורו, פאוליני לומאצ'ו, ד'אורבינו, דה-פה "ארכיזום" - פיירו ג'ילורי אנדריאה ברנזי פאולו ד'אנג'לו "אלכימיה"-אטורה סוטסאס קבוצות פאולה נבונה מעצבים אנדריאה ברנזי אלסנדרו מנדיני פרנקו ראג'י דניאלה דופה {	(445) גאטי, תיאודורו ופאוליני, מושבי "סאקו" (451) עיר ללא הפסקה (452) עיר רפאים { ארכיזום (453) ספת ספארי (454) ג'ילורי, מושב "קפיטלו" (455) מושבים מתפרקים (456) קולומבו, מיטת "קבריולה" (458) סוטסאס וברנזי, כונניות וכסאות (459) האובייקט הבנאלי - { אלכימיה נעליים, מסחטה, מנורה (460) דה לוצ'י, דגם לשואב אבק
ה'4 צרפת העיצוב בתהליך השיקום לאחר מלחמת העולם השניה ועד שנות השישים.	כריסטיאן דיור { קוקו שאנל { פלמיניו ברטוני - עיצוב	(462) (463) דיור, שמלה וחליפה (466) (467) ברטוני, סיטרואן

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ה'5. גרמניה העיצוב בתהליך השיקום לאחר מלחמה"ע השנייה ועד שנות השישים.	דיטר ראמס { מקס ביל עיצוב	(471) (470) ראמס, מוצרי חברת בראון
ה'6. ארצות סקנדינביה (פינלנד, דנמרק, שבדיה) התגבשותו של קו מודרני עממי. תערוכות עיצוב סקנדינבי - בניית מוניטין הקו הסקנדינבי בעולם. השפעת המודרניזם הגרמני - באוהאוס.	פינלנד - אלבאר אלטו - ריהוט טאפיו וירקלה - אגרטל טימו סרפנבה { אנטי אסקולין ריהוט וואקו נורמסנימי דנמרק - בורג מוגנסן הניג קופל - כלים האנס ואנגר - ריהוט פול קייז'רהולם - ריהוט ארנה יקובסן - ריהוט פול הניגסן - אהיל שבדיה - סיקסטן סאסון - מוצרי חשמל ומכונות זיגורד פרסון - כלים	(474) אלטו, כסא עץ לבוד (472) עגלת תה, שרפרפים נעלמים (476) וירקלה, אגרטל "כלה" (479) ריהוט לגן הילדים (480) מוגנסן, שולחן (481) ואנגר, כסא קולב (483) יקובסן, כסא נמלה ואהיל (486) קופל, קערת פרי מכסף (482) א' קייז'רהולם, כסא קש (490) פרסון, ערכת כלים למטוס

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ה'7. יפן עיצוב בהשראת המסורת - ביטויי הפילוסופיה הזן בודהיסטית בגנים של מקדשים ובעיצוב הפנים שלהן. - עיצוב מסורתי של כלים וחפצים. - העיצוב בתקופת השיקום ביפן. - חברות: סוזוקי, ימאהה, טויוטה, סוני: מכשור לבית, ראשיתה של תעשיית הרכב ומוצרים לשעות הפנאי. - התפתחות יפן המודרנית. - מספיגת השפעות ליצירת תדמית עצמאית - זיקה בין מסורת לקידמה. - השפעת המודרניזם, "הקו הזורם", הפופ. - התפתחות העיצוב עם המהפכה האלקטרונית	איסאמו נוגוצ'י { עיצוב קאצו קימורה הירוקצו היג'קיטה { פאטר סאטו יוסאקו קאמקורה איסי מיאקה { יוז'י ימאמוטו { אופנה שירו קוראמטה - ריהוט קנזי אקואן - עיצוב	(493) (492) (491) עיצוב גנים במקדשים (495) (494) עיצוב פנים חללים (497) טקס התה (499) (498) אריזות וכלים (500) נוגוצ'י, מנורה (502) אופנוע סוזוקי ומכונית טויוטה (504) אופנוע הונדה (509) קטר רכב (508) (507) (506) סוני - רשמקול, טרנזיסטור וטלוויזיה (511) כרזות לאולימפיאדה (512) כרזת פרסומת לווקמן (513) סוני - מערכת משולבת של טלוויזיה ווידאו; ווקמן (514) שארפ - רדיו טייפ (517) קוראמטה, ארון מגירות נייד (520) מיאקה, חליפת מכנסיים ומעיל רוח (523) יאממוטו, חליפת מכנסיים (518) מגוון מצלמות (519) אופנוע קוואסאקי

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
דרכי הוראה כלליות לפרק ג' הצעה להמחשת תת הפרק על ארה"ב - הקרנת קטעי סרטים: ד'ון שלזינגר "קאובוי של חצות"; קופולה "ראסטי ג'ימס"; מילוש פורמן "שיער". הצעה להמחשת תת הפרק על אנגליה - הקרנת קטעים מסרטם של היינץ איידלמן ושות' "צוללת צהובה". מסגרת הדיון: עיצוב, תרבות וזהות לאומית. סוגיות לדיון: א. מקורות השראה תרבותיים והשפעתם על העיצוב: השפעות הדדיות בין עיצוב למוסיקה, קולנוע, טלוויזיה וגיבורי תרבות (ניתן להקרין את קטעי הסרטים המומלצים). ב. כיצד מוגדרים מאפיינים לאומיים בעיצוב, על בסיס הופעתם במרכזי העיצוב (יפן, גרמניה, איטליה, סקנדינביה, ארצות הברית). ג. לוקאליות ואוניברסליות - קונפליקט ויחסי גומלין בעולם ה"כפר הגלובלי", עולם של ערוצי תקשורת בלתי מוגבלים: - מקוריות, יניקת שורשים מקומיים והשפעות בין-לאומיות. - מה בין חיקוי והעתקה לבין ספיגת השפעות. הצעה לתרגיל: איתור בעיתונים או בשבועונים מוצר עיצוב אחד המייצג את אחד ממרכזי העיצוב שנלמדו בפרק וניתוח מאפייניו הלאומיים/מקומיים. ו'1. המודרניזם החדש ודימויי התעשייה (סגנון ה"היי טק") "עידן המכונה ה-II", הדגשת הבין-לאומיות בניגוד ללוקאליות העיצובית של שנות החמישים והשישים. הביטויים באדריכלות, בריהוט ובעיצוב המוצר. ארכיטקטים פועלים ברחבי העולם המערבי בתחרויות של פרויקטים בין-לאומיים.		
	אנגליה - רודני קונסמן נורמן פוסטר איטליה - מריו בליני ריצ'ארד ספאר אקילה קסטיליוני ריצ'ארד רוג'רס ארה"ב - איב מינג פיי גרמניה - אוטו פריי איטליה - רנצו פיאנו אנגליה - נורמן פוסטר ריצ'ארד רוג'רס מעצבים { אדריכלים {	(524) ריהוט בבניין דקוטה (525) פוסטר, פנים חנות (526) ג'וריקנה, פנים חנות "הרודס" (527) ריהוט, "אסטרו הום" (528) קונסמן, כסאות "אומסטק" (529) בליני, כורסת צינור (530) סאפר, מנורת "טיציו" (531) ארובות ביח"ר - מקוורת השראה להייטק (533) אוטי פריי, אוהל האיצטדיון האולימפי (534) פיאנו ורוג'רס, מרכז פומפידו (535) פוסטר, בנק רנו (537) פוסטר, בנק הונג קונג (536) פיי, פירמידת הכניסה ללובר

539) מטבח קפסולה

(544) (540) נויס, מכונת כתיבה
 חשמלית, מערכת מחשבים
 (551) (545) (541) בליני, מכונת
 כתיבה אלקטרונית, מכונת חישוב
 אלקטרונית ל"אוליביטי", ווקמן סוני
 (544) מחשבים אישיים
 (549) (548) (547) (546)
 מחשבוני
 (522) מצושיטה, מערכת סטראפונית
 (533) פנסוניק, מערכת סטראפונית
 (553) פנסוניק, מערכת סטראפונית
 (558) (557) התפתחות הטלפון
 (559) מונטגומרי, טלפון צג; טאקר,
 טלפון פנקס
 (562) יצור בעזרת רובוט בחברת
 פיאט

מריו בליני - ציוד משרדי
 אליוט נויס - ציוד משרדי
 פול מונטגומרי - עיצוב

ו'2. העידן הפוסט תעשייתי - מהפכת המיחשוב והרובוטיקה

מכשירים חדשים בעידן האלקטרוניקה והמחשוב - שילוב מכשירים
 וריבוי תפקודים (מקומם בחיי היום-יום):

- עזרי תקשורת משרדיים: מעבר ממכונות כתיבה משוכללות לעידן המחשב. המחשבון, כרטיסים מגנטיים, משיבון, מכשיר פקס, טלפונים, טלפונים אלחוטיים וסלולריים.
- עזרי תקשורת חברתית: רדיו טלוויזיה.
- מוצרי פנאי: וידאו, ווקמן, קומפקט, תקליטור.
- עזרי מטבח: מיקרו גל, טורבו-גל.
- מזעור, השטחה, פירוק למרכיבים ויצירת דימוי של חפץ מוכר.
- תהליכי הייצור הממוחשבים והשימוש ברובוטיקה בתעשייה.
- "מעצבים-יועצים" ו"מעצבים עצמאיים", "תאגידי על בין-לאומיים" (MULTI CORPORATION).
- שיטות התכנון והשרטוט בעזרת המחשב והשלכותיהן על תהליכי העיצוב ותוצריו.
- דימויי מחשב בעיצוב הדו-ממדי:
- פונט (גופן) דיגיטלי, השתלטות האידיאוגרמה (צלמית), "אנדרלמוסיה ממודרת".

דרכי הוראה כלליות לפרק ו'2, 2

מסגרת הדין: יחסי הגומלין בין עיצוב, טכנולוגיה ותעשייה.
 סוגיות לדיון:

- א. השלכות התיעוש והמהפכות הטכנולוגיות על חיי האדם וסביבתו: חיברות (יחסי חברה), שעות פנאי, יצירתיות, טכנופוביה.
- ב. "הרובוט כאמן" - בחינת יכולתו של הייצור התעשייתי באמצעות רובוטים ממוחשבים להוציא מפס הייצור מוצרים יחודיים ובלתי אחידים:

1. כיצד זה משפיע על הקשר בין עיצוב למושג הסטנדרטיזציה בתהליכי הייצור בתעשייה.

2. מה הן ההשלכות של ייצור בתהליכי רובוטיזציה על אופי החפצים הסובבים אותנו.
3. האם יש לכך השפעה על מחיר המוצרים.
4. האם יכולות להיות לכך השלכות על איכות חייהם של יחידים או קבוצות בחברה.

שמות מעצבים ותחומיהם	נושאים	יצירות חובה
אידיאולוגים: צ'רלס ג'נקס, פיטר אייזנמן, ז'אק דרידה לה קורבוזייה, לואי קאהן, טדאו אנדו, ארטה איזוזאקי, איב מינג פיי, פ.ל. רייט, ארו סאריין, יורן אוטסון טדאו אנדו, קנזו טאנגה, אראטה איזוזאקי. ג'יימס סטירלינג, משה ספדי רנצו פיאונו, ריצ'ארדס רוג'רס, איב מינג פיי, נורמן פוסטר נורמן פוסטר, ג'ון פורטמן, צזאר פלי ריצ'ארד מאייר, פיטר אייזנמן	ו'3. המודרניזם המאוחר והפוסט-מודרניזם באדריכלות ובעיצוב I. התגבשות אסתטית ורעיונית באדריכלות משנות החמישים ועד שנות השמונים. א. מודרניזם מאוחר 1. אדריכלות פיסולית - ברוטליזם מטבוליזם 2. אדריכלות מורפולוגית 3. אסתטיקת המכונה ה-II. 4. "אדריכלות המראה" (Slick-Tech.Arch.) 5. "תחיית אדריכלות שנות העשרים" ("ניאוקורבו" ו"ניאופלסטיציזם") מקורות השראה: פוריזם של לה קורבוזייה ניאופלסטיציזם של מונדריאן	(233) לה קורבוזייה, כנסיית רונשאן (566) פיי, בנין עריית דאלאס (567) אוטסון, האופרה בסידיני (568) ספדי, האביטאט (534) פיאונו ורוג'רס, מרכז פומפידו (536) פיי, פירמידת הכניסה ללובר (570) פלי, "הליתן הכחול" (571) מאייר, אתנאום ניו-הרמוני (572) אייזנמן, בית משפ' פרנק
מריו בוטה, רוברט וונטורי, מייקל גרייבס, סטנלי טייגרמן, פיליפ ג'ונסון, צ'ארלס מור, ג'יימס סטרלינג, קבוצת "ארכיטקטוניקה". ברונו רייכלין, פאביו ריננהרדט חסן פתחי, פרנסוא ספוארי מריו בוטה, ג'יימס סטירלינג, צ'ארלס מור, מריו בוטה, יאמשיטה קזומאסה	ב. פוסט מודרניזם 1. היסטוריוציזם 2. התחייה הישירה 3. אדריכלות נאו-ורנקולרית 4. אורבניזם אד-הוק 5. אדריכלות מטפיזית (מטפורית)	(574) גרייבס, בנין בפורטלנד (575) ג'ונסון, בניין AT & T (576) סטירלינג, תוספת לגלריה העירונית בשטוטגארט (577) מור, פיאצה ד'איטליה

ג. דה-קונסטרוקטיביזם עידן המכונה ה-III (או "אסתטיקת המכונה ה-III") מקורות השראה: קונסטרוקטיביזם רוסי, זה-סטייל.	פרנק גרי, קופ והימלבלאו, זאהה חדיד, הנס הולין, ברנרד טשומי, דניאל ליבסקינד, רם קולהאס	(581) קופ והימלבלאו, תוספת לבית מגורים (585) (582) זאהה חדיד, רישומים לפרוייקט מגורים ולאל ווהאדה (586) טשומי, פארק דה לה וילט (589) (588) גארי, ביתו ומוזאון החלל
נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
II. מגמות, קבוצות ומעצבים פוסט-מודרניים, העובדים בפרויקטים בין-לאומיים. הפניות תרבותיות, הומור, ציטוטים ו"פאסטיש". השפעת האמנות על העיצוב: דושאן, מגריט, ג'ונס, אולדנבורג. "ממפיס" III. עיצוב גוף פוסט-מודרני ה"פאנק" וה"פוסט-פאנק"	אטורה סוסטאס מיקלה זה-לוצ'י אנדריאה ברנזי מאסאנורי אומדה פאולו ד'אנג'לו { עיצוב	(590) קטלוג מוצרים (593) (592) (591) סוסטאס, מנורת טהיטי, חלון ראוזה במילנו וכוננית קרלטון (596) (594) (595) אומדה, כוננית רובוט, מיטת זירת איגרוף, אגרטל (598) דה לוצ'י, ספת "לידו" (599) ד'אנג'לו, ספת "טורסו" (600) גרייבס, מערכת לקפה (601) ג'נקס, מערכת לקפה (602) סאפר, קומקום המערב הפרוע (603) טיגרמן והולין, תכשיטים (604) ונטורי, כסאות בהשראת סגנונות העבר (605) קיטה, כסא "גמיש" (608) טייגרמן, כסא "ראש אל ראש" (609) נורסקאג וסטיין, ספת קדילק (611) ונדרוסקולו, מנורת שולחן (612) ואונג, כד וכלי לסוכר (613) המראה הפאנקיסטי (614) תסרוקת פאנק

(615) אופנת קרעים (616) ז'אן פול גוטייה, עיצוב אופנה ל"מדונה".		
(624) פולר, הבית בוויצ'יטה (626) עיצוב לנכים בהודו (627) מיטת בית חולים הידראולית (628) סכו"ם לנכים של קבוצת "ארגונומי" (629) רון ארד, מערכת סטריאו (631) (630) לוקאידה, טלפון ושעון (637) וויל, רדיו בשקית שקופה (632) הרץ, כסא בטון (633) ד'אלסיי, כסא מעץ לא מהוקצע (634) לודיק, כסא אפרטהייד (635) ליין, כסא (636) תכשיטי פלסטיק ב"מראה הבלוי" (640) (639) (638) רשת חנויות בסט	בקמינסטר פולר - אדריכלות ועיצוב אלכס לוקאידה פול לודיק גאטנו פשה { עיצוב וריהוט רון ארד דיויד הרץ קבוצת "SITE" - אדריכלות	ו'4. עיצוב חברה וסביבה צמיחתם של רעיונות ה"אנטי-עיצוב" (תגובות לעיצוב בכלכלה קפיטליסטית). בחינה מחדש של יעדי העיצוב ותפקידי המעצב: - רעיונותיו האוטופיים של בקמינסטר פולר - עיצוב לאוכלוסיות העולם השלישי, לחולים ולנכים. "טראנס-היי-טק" - דימוי ההרס של התעשייה והציוויליזציה. - החפץ כאובייקט חד-פעמי וכאמירה או הצהרה (סטודיו "one (off בניגוד לתוצר עיצוב בתהליכי ייצור פוסט-תעשייתיים (רובוט) הרחוב כדימוי עיצובי (אופנה, בתי עסק).
		דרכי הוראה לפרק ו' 3, 4
		מסגרת הדיון: נקודות מפגש בין התחומים - עיצוב, אמנות ואדריכלות סוגיות לדיון: I. תיאוריות וגישות משותפות המניעות את היצירה בשלושת התחומים הנ"ל (למשל התיאוריות העומדות מאחורי זרמי

		המודרניזם והפוסט-מודרניזם). II. השפעות משותפות של הטכנולוגיה, חומרים ושיטות ייצור (למשל בביטויי מינימליזם והיי-טק). III. הגדרות ביעוד ובשימוש - ביטול הגבולות הברורים בין התחומים ופלישתם זה לתחומו של זה: (לא אמנות לשם אמנות, ולא (או לוא דווקא) עיצוב חפצים לשם שימוש). - הגדרת תפקיד האמנות בסימן שאלה. - מקומם של החפצים באמנות (חומרים מצויים רדי-מייד, המתעתע באמנות הסוריאליסטית). - משבר השימוש והתכלית באדריכלות ובעיצוב (למשל פוסט-מודרניזם, טרנס היי-טק, דה-קונסטרוקטיביזם). - העיצוב כ- ONE OF A KIND: בחינת אומי המוצר היחיד במינו לעומת יצירות אמנות. IV. עיצוב לצרכים בסיסיים - הצבת סדרי עדיפויות והעמדת העיצוב לשירות אוכלוסיות חלשות, מוגבלות של כי או נכויות, ציוד רפואי. - מה בין עיצוב קפיטליסטי ל"אנטי עיצוב". - כיצד מעלה העיצוב את כבודם ואת איכות חייהם של החלשים והשונים בחברה. - מהי חשיבות העיצוב לצרכים בסיסיים לגבי החברה כולה ברמה העולמית וברמה המקומית. V. עיצוב מתוך מודעות לבעיות אקולוגיות (להפחתה ומניעת זיהום הסביבה): - שימוש בחומרים מתמחזרים - עיצוב מוצרים ומתקנים חוסכי אנרגיה - עיצוב מוצרים עמידים המאפשרים שימוש למשך זמן ארוך: מהו פוטנציאל התרומה של עיצוב לפתרון בעיות אקולוגיות, ועד כמה ניתן לכפר על הנזק שנעשה על-ידי התעשייה מאז המהפכה התעשייתית ועד ימינו.
--	--	--

		הערה מתודית: ניתן בתת-פרק על "עיצוב חברה וסביבה", לחזור על נושא העיצוב הרדיקלי האיטלקי. הצעות לתרגילים: 1. איתור בעיתונות היומית או בשבועונים שני חפצים: האחד שעוצב בייצור המוני והאחר שעוצב כ- "ONE OFF". ניתוח שיקולי העיצוב בבחירת הצורות, החומרים והצבעים, בהתאמה לתפקוד ולקהל היעד. 2. איתור בעיתונות היומית או בשבועונים שני אובייקטים: חפץ שימושי המעוצב כיצירת אמנות ויצירת אמנות שיש לה שימושים. ניתוח האובייקטים לאור מידת הפלישה של האמנות והעיצוב זה לתחומו של זה. 3. הבאת רעיונות למחזור פסולת ולשימוש חוזר או אחר חפצים ישנים, עיתונים וכד'. 4. איתור בעיתונים או שבועונים מוצרים שעוצבו מתוך מודעות לצורכי החברה. מסגרת דיון מסכמת: משמעות החפצים ושפתם סוגיות לדיון: חפצים "מדברים" (במישור התפקודי, רגשי, סמלי, אסוציאטיבי): - על עצמם (ייעודם, אופן השימוש בהם, תכונותיהם) - על סביבתם ותקופתם (כולל חפצים אחרים, בניינים ויצירות אמנות) - על המשתמש בהם (דפוסי התנהגותו ומעמדו, יחסו לחפץ ויחסיו עם זולתו).
--	--	--

פרק ז': שנות התשעים

נושאים	יצירות חובה
התפתחויות טכנולוגיות בתחום המחשוב והמידע והלכותיהן על העיצוב I. מהפכת המידע (בנק נתונים ואינטרנט) ככלי מחקר ואיסוף נתונים בתהליכי עיצוב. II. חפצים ומערכות אינטראקטיביות (מכשירי הטלקומוניקציה ומאגרי המידע) - מרכיבים אינטראקטיביים - דיאלוג חזותי וקולי בין מכשיר למשתמש (למשל במכשיר מיניטל, בכספומט, במכונת צילום וכדומה) - מכשירים לקבלת מידע והודעות וכל מה שמסביבם (חומרה, תוכנה, הסבר ופרסום). - תקליטורים ומולטימדיה לרכישת השכלה ותרבות. - משחקי מחשב III. המציאות המדומה (VIRTUAL REALITY): - תכנון בעזרת מחשב (CAD). - תחומי עיצוב חדשים - הביוטכנולוגיה (שימוש בהנדסה גנטית לשינוי צורה, צבע וטעם) ו"פירותיה העיצוביים". - מסע דמיוני אל נבכי מציאות האובייקט (אולמות המוזיאון או גוף האדם)	
דרכי הוראה כלליות לפרק ז'	
הצעות להמחשת הפרק: הקרנת סרטי מדע בדיוני שהשתתף בהם שוורצנגר, למשל, "זכרון גורלי" של פול ורהובן או למשל "האלמנט החמישי" של לוק בסון. מסגרת הדיון: מצבו של העיצוב על סף המאה העשרים ואחת (סיכום ביניים ותחזית) סוגיות לדיון: I. בעיות סביבה ואקולוגיה (הסכנה לסופיות העולם ומשאביו): - באיזו מידה עלתה ועולה מודעות המעצבים, התעשייה ועולם העסקים לבעיות סביבה. II. "אינפלציה" של מידע (חיפוש ובחירה): - בעיות התמודדות של המעצב עם ריבוי מדהים של מידע ועם ריבוי האמצעים לאיתורו. - בעיות התמודדות של הצרכן עם ריבוי ומורכבות המידע על מוצרי הצריכה ועל השימוש בהם.	

III. טכנולוגיות חדשות (הכרה ופוטנציאל): - לאן מובילות הטכנולוגיות החדשות בהשפעה על העולם החומרי של המאה הבאה ועל איכות חיינו. IV. תפקידי המעצב, אחריותו ומעמדו: - במה גוברת חשיבותו של המעצב בהגדרת התרבות החומרית ובאילו מובנים גדלה אחריותו לגבי איכות חיינו. V. שינויי ערכים בעולם העסקים והכלכלה (כיצד ישפיעו ערכים חדשים אלה על פעולת המעצבים ועל עולם העיצוב): - איכות על חשבון חזות. - עמידות כנגד השתנות מתוכננת - שיתוף פעולה - ראייה גלובלית ורב-ממדית כנגד התמחות והתמקצעות.	
---	--

פרק ח': העיצוב בישראל - ציוני דרך בגיבוש הזהות

נושאים	שמות מעצבים ותחומיהם	יצירות חובה
ח'1. הטמעת מטען תרבותי ולאומי I. תשמישי קדושה יהודיים במאות השמונה-עשרה עד העשרים (ריהוט, חנוכיות, כתרים, אצבעות לתורה, כתובות, פרוכות, צלחות פסח, כלים לבשמים ולאתרוגים). II. האוטופיה של "בצלאל הישן" - מלאכת מחשבת בהשראת "ארטס אנד קרפטס" (ריהוט שטיחים, קופסאות כלים, עבודות גראפיות, ציפוי קרמיקה במבני ציבור). III. העיצוב במדינת ישראל כביטוי להגשמת הציונות: תדמיות, לאובייקטים ייצוגיים (מטבעות, שטרות, בולים, לוחות שנה, מדליות, דגלים, סמל המדינה, איגרות ברכה ("שנות טובות"), וכדומה.	בוריס שץ - פיסול ועיצוב יחיא ימיני - עיצוב א.מ. ליליין - איור זאב רבן - איור האחים שמיר - גרפיקה	(642) ארון הקודש (643) עיטורים לספר תורה (644) כסא אליהו הנביא (645) פרוכת, כריכה וקערה (646) דף מעוטר (647) כוס אליהו הנביא (652) (648) רבן, כסא אליהו וכרזה לתערוכה (649) ימיני, חנוכייה (650) שטיח (651) פרסוב, גביע (661) (660) (658) קרמיקה בבי"ס לבנים ובית ביאליק (662) שמיר, סמל המדינה (663) קורן, סמל ירושלים

		(673) (672) (671) (670) (667) (664) סדרת מטבעות, שטר ובולי דואר ומקורות השראתם העתיקים.
ח'2. החיפוש אחר ה"ישראלי" - יצירת דימויים סטריאוטיפיים מתוך המציאות הישראלית המתהווה בחברה ובפוליטיקה: בפרסומות, אריזות, סטיקרים, כרזות פוליטיות וכדומה - החלוץ, הצבר, הפלמ"חניק, הפועל, החקלאי, הלוחם. - השפעת ה"ריאליזם הסוציאליסטי רוסי", הקיבוץ והחקלאות. - יצירת דימויים של "ישראליות" באביזרי קיטש וקריקטורות - גמלים מעץ זית, צבר, כובע טמבל, חאקי וחולצה כחולה.	קריאל גרדוש - קריקטורה פרנץ קראוס דן רייזינגר יוחנן סימון - ציור וגרפיקה נחום גוטמן - איור	(688) (674) סימון, כרזות לעובד ול-1 במאי (678) שמיר, הנחלאית (677) כרזת העפלה (675) כרזות מגבית (681) (680) דוש, הצבר ו"שרוליק" (679) גוטמן, הפלמ"חניק (683) רייזינגר, כרזה לצה"ל (684) לוטו והים, כרזת קרן היסוד (685) שמיר, כרזה של ההסתדרות (687) וליש, כרזה ל-1 במאי
פרסום מוצרי צריכה מתוצרת הארץ	אוסקר לקס א.י. ברלין אריה אלחנני - גרפיקה ופיסול	(692) (691) לקס, כרזות ליריד המזרח (694) קראוס, אריזה לסיגריות; (693) אלחנני, פסל הפועל העברי (695) מאוריבר, כרזות ואריזות ל"אמה" (697) רולי, כרזה ואריזה ל"ארטיק"
ח'3. הזיקה למקומי I. התאמה לסביבה ולתנאים המקומיים: תנאי מחיה, חומרים, אקלים: בדי כותנה, פשתן, רקמות, רקמות, סנדלים תנ"כיות, בגדי ים, קרמיקה, זכוכית וכדומה. II. אדריכלות בהשראה מקומית: "אבו ירושלמית", טיח "שפריץ", בניה מדורגת בדגם ה"קסבה". שאילת מוטיבים ים תיכוניים ועותמניים כמו: קשתות, מרפסות, גגות שטוחים, פאטיו, עיטורי קרמיקה צבעונית בעיצוב חוץ ופנים, סורגים (שבכות) ועוד.	רוז'י בן יוסף פיני לייטרסדורף אופנה	(699) מעיל משכית
ח'4. מגמות לוקאליות ואוניברסליות באדריכלות ארץ ישראלית 1806-1901 התקופה הנאיבית - אקלקטיציזם: היציאה מהחומות, בניה טמפלרית, מושבות הברון	קונרד שיק - אדריכלות	(701) שיק, בית תבור (703) בתי אונגרין

1901-1918 החיפוש אחר הסגנון העברי 1918-1948 שנות המנדט הבריטי: השפעה עותומנית ומודרניזם { תור הזהב לאדריכלות המודרנית - השפעות אוניברסליות: - שנות העשרים - אקלקטיזם (אוריינטליזם ומודרניזם): נאיביות רומנטית. - שנות השלושים - הסגנון הבין-לאומי - מודרניזם.	אלכסנדר ברוולד יוסף ברסקי אריק מנדלסון אוסטין הריסון ארתור לומיס- אדריכלים הרמון יהודה מגידוביץ זאב רכטר דב כרמי	(702) משכנות שאננים (705) בית במושבה הגרמנית בחיפה (707) בית במושבה כינרת (708) בית במושבה יסוד המעלה (711) ברוולד, בניין הטכניון הישן חיפה (712) ברסקי, גימנסיה הרצליה (713) מנדלסון, בית וייצמן ברחובות (714) הריסון, מוזיאון רוקפלר (715) הרמון, בניין ימק"א (719) מגידוביץ, בית הכדים (721) רכטר, בית אנגל (724) כרמי, בית ליבלינג
- שנות החמישים והשישים - מקום המדינה ועד מלחמת ששת הימים (1948-1967) אדריכלות המדינה הצעירה. מודרניזם מאוחר וברוטליזם. - שנות השבעים והשמונים - א. אדריכלות מורפולוגית ואדריכלות ה"מראה" ב. פרוייקטים "בנה ביתך" ו"שיקום שכונות", בנייה כפרית.	יוסף יוסף קרלווין אריה שרון אברהם יסקי אדריכלות אל מנספלד אלדד שרון צבי הקר	(726) קרלווין וכרמי, משכן הכנסת (728) מנספלד, מוזיאון ישראל (733) שרון, בנק ישראל (735) הקר, שכונת "רמות פולין" (737) יסקי, שכונת גילה (740) כרמי, בית המשפט העליון (750) רכטר, המשכן לאמנויות הבמה (751) עטייה, פרוייקט השלום
דרכי הוראה כלליות לפרק ח'		
מסגרת הדין: עיצוב, זהות ומקוריות סוגיות לדין: I. מקורות השראה "יהודיים" ו"עבריים" והתגלמותם בעיצוב		

II. התפתחות הדימוי ה"ישראלי-המקומי" מראשית ההתישבות והשפעות חוץ מקומיות. III. מה בין עיצוב מקורי, חיקוי של עיצוב אוניברסאלי, אקלקטיות והשפעות חוץ מקומיות. הצעות לתרגילים: 1. איתור בעיתונים היומיים ובשבועונים, או צילום או הבאה של חפצים מהבית של שתי דוגמאות לעיצוב ישראלי: האחד שיש בו סממנים מקומיים והשני שיש בו אופי אוניברסאלי. ניתוח מקורות ההשראה, התדמית, המסר, מידת ההתאמה או אי ההתאמה לתנאי השימוש בארץ (אקלים, תרבות, קהל יעד). 2. איתור בעיתונים היומיים או בשבועונים שתי דוגמאות לאדריכלות בארץ: האחת שיש לה זיקה למקומי והאחרת שיש לה זיקה לאוניברסאלי. ניתוח מקורות ההשראה, השימוש בחומרים ומידת התאמתם לסביבה ולתפקוד. הצבעוניות והצורות ומידת התאמתם לסביבה.		
--	--	--